

He aha kei ngā Wāhanga Ako?

E rua ngā wāhanga matua o te anga Wāhanga Ako, arā, ko ngā Kōrero Wāhanga Ako me ngā Kōrero Tohu Ako mō te raupapa o ngā Tūārere e rima.

- Ka whakarato te Wāhanga Ako i Te Iho o Te Wāhanga Ako, ngā Tūārere, ngā Whāinga, me ngā Tohu Ako hoki.
- Ko ngā kōrero Tohu Ako mō te raupapa o ngā Tūārere ka whakarato i ngā kōrero mō ia tau, mō ia tau. Ka tautokotia tēnei tūāhua mā ngā huinga wā-ki-te-wā mō ngā ritenga me ngā tukanga whakaako. Ka aro ērā katoa ki te ako, te 'Science of learning', te hanga o te mātauranga, me te whitiwhiti akoranga.

Ka takoto he aratohu ki roto i ngā Wāhanga Ako e pā ana ki ngā āhuetanga hei whakaako, mō āhea, me pēhea hoki. Ka hāngai ēnei āhua e whai ake nei ki ngā Wāhanga Ako katoa:

- Ka uru ngā kōrero ki ngā ritenga me ngā tukanga whakaako, ā, ka whakaatu ērā i ngā āhuetanga ako me te 'Science of learning'.
- Huihuia ngā kōrero katoa, ka hua mai ko tētahi mapi haerenga mō ngā mahi akoako. Huhua ana ngā ara kauneke ka taea e te ākongā te whai i te mapi. Huhua ana ngā āheinga ako, ngā āheinga whakaharatau me ngā āheinga whakamahi i ngā akoranga ki roto i ngā Wāhanga Ako me ngā Tūārere.
- He mārama, he piripiri te hanganga hei tautoko i ngā kaiako ki te whai mātauranga akoranga i runga i te ara kura. Ka tāwharau tēnei i ngā Tau 0-13, te whai mātauranga i tua atu i te kura me te ao whai mahi hoki.
- Ka āta whakaatu ngā mōhiotanga ki ngā ākongā me ō rātou whānau e pā ana ki ngā Wāhanga ako. Mā kōna ka mōhio ai ngā ākongā me ngā whānau ki te whakataki marautanga, ngā hōtaka whakaako me ngā mahi akoako, tae atu ki ngā pūrongorongo.

Ka kite ngā kaiako i ngā kiko whāiti/heipū mō te Wāhanga Ako:

- E whakaahua ana i te tikanga me te hiranga o te Wāhanga Ako ki tētahi kōrero iho, te whenu, me tētahi o ngā whakaahuetanga toi mokopuna.
- e āta whakarārangi ana i ngā tūārere mai i te mātauranga, ngā pūkenga, ngā Toi Mokopuna, me te aronga whakaako ka noho ki ngā Tūārere katoa.
- E whakamārama ana i te whāinga hei aronga ako ki roto i te Tūārere me te hāngaitanga ki ia Toi Mokopuna me ngā koke ako. Ka oti ana ngā Tūārere katoa, kātahi ka mōhio rawa i te āhua e whakaatu mai ana i ngā Toi Mokopuna me ngā Tūārere.
- E whakakaupapa ana i ngā Tohu Ako ki te mātauranga hāngai, ngā pūkenga tūturu o tērā akoranga, ngā rautaki, me ngā tukanga ka whakawhiwhia e te ākongā i te huringa o te wā. Ka whakawhānuihia te hōhonutanga o ērā āhua ia te tau, ia te tau. Koia, ka mōhio ngā kaiako me ngā ākongā i ngā akoranga kua tutuki, kua tina; me ngā akoranga hei whai wā heke ake.

Wāhanga Ako

Te Iho o Te Wāhanga Ako

Ka āta whakaatu i te iho o ngā akoranga ki roto i te Wāhanga Ako me ngā Tūārere katoa.

Ka takoto ariroa te pēhea o te whai take o te Wāhanga Ako ki ngā huanga pou matua e whā o *Te Marautanga o Aotearoa*.

Ka whakamārama i te hanganga o te Wāhanga Ako - ōna waehanga katoa me te pēhea o te hononga tahi o ērā. Ka whakamahi ngā kaiako i tēnei kia whakaaweawetia ngā horopaki, kia whakaterea hoki te Wāhanga Ako.

Ka whakaahua i te uara me te huringa, ngā kaupapa matua, te mātauranga, ngā pūkenga, me ngā toi mokopuna tae atu ki ngā mahi whakamahere, ngā tohutohu whakaako, akoako hoki, me ngā ritenga o te Wāhanga Ako.

Ka hua ake ngā taipitopito i te whakaahua mai o ngā āheinga rapu ara whai mahi wā heke ake.

Whenu

Ka whakaahua i te kaupapa ake, i te mātauranga marau rānei me ngā pūkenga, ngā rautaki, ngā tukanga hoki e whai take ana ki te Wāhanga Ako hei whanaketanga mā ngā ākongā.

Toi Mokopuna

Ka whakapuaki ngā toi mokopuna i te āhua, ngā waiaro, te momo tonu rānei o te ākongā, arā, ko tōna

mana āhua ake. Nā, ka whakaahua ēnei toi mokopuna i te 'pūtaketake' o ngā mahi akoako katoa.

Ka whakaahua ngā toi mokopuna o te Wāhanga Ako i ngā pou matua e whā e tupu ora ana.

Ka wetewete ngā Tohu Ako i te whakakaupapa o te mātauranga me ngā pūkenga o ia toi mokopuna.

Ka whakapuaki ngā Toi Mokopuna mā tētahi tirohanga whānui ki ngā akoranga me te whakawhanake haere o te ākongā. Ka tautokotia te ākongā e ngā toi mokopuna e whā:

- **Te mokopuna hei uri whakaheke** i tōna māia me ōna āheinga ā-ahurea, ā-reo hoki hei Māori e whai wāhi ana ki tēnei ao.
- **Te mokopuna hei puna kōrero** i tōna āhei ki te whakawhiti me te whakamahi i ōna ake whakaaro ikeike hei whakauru, hei aromātai whakaaro hoki.
- **Te mokopuna hei tangata** i ōna āheitanga, ōna āhuetanga, me āna whanonga ka whai painga ā-pāpori, ā-ngākau, ā-hirikapo me te kōkiri, te whanake hoki i ngā rawa Māori.
- **Te mokopuna hei ākongā** i tōna āhei ki te whakawhanake i te whānui o ngā rautaki ako me ngā reo matatini mō te rautau rua mano mā tahi.

Tūārere

Ka whakakaupapa i tētahi anga mō ngā kura me ngā hōtaka whakaako, akoako hoki ki ngā akomanga.

Ka pupuri tētahi whakamāramatanga o te Whāinga, ngā āhua hei aro, me ngā tikanga hei whai atu mā te kaiako.

Ka whakaahua i te mātauranga me ngā aronga whakaako, akoako hoki e noho iho ana ki ngā Wāhanga Ako katoa o ia tūārere, o ia tūārere.

Ka mōhio ngā kaiako, ngā ākongā, me ngā whānau i ngā akoranga kua tutuki, kua tina, me ngā akoranga hei whai wā heke ake.

Kei roto i ia Tūārere ka kite i ngā putanga mō ia taumata ā-tau.

Whāinga

Ka whakaahua i te aronga akoranga i roto i ia Tūārere me te hāngai atu o tērā ki ia toi mokopuna.

Ka takoto mai ngā taipitopito o ngā kokenga akoako.

Ka oti ana ngā Tūārere katoa, kātahi ka whakapuāwai te Whāinga i te āhuetanga e whakaatu mai ana i ngā Toi Mokopuna me ngā Tūārere.

Tohu Ako

Ka whakaahua i te mātauranga ake me ngā kaupapa, i ngā pūkenga, ngā rautaki, me ngā pūkenga e hāngai ana ki taua wāhanga ako hei whanaketanga mā ngā mokopuna. Ka āta raupapa mai te mātauranga me ngā pūkenga kia whakaakona ki ngā kokenga o ngā taumata ā-tau, ā.

Ka whakakaupapa ērā ki ngā Wāhanga Ako me ngā Tūārere. Ka whakatakoto ngā tino akoranga o tēnei kokenga mō ia taumata ā-tau me te hāngai atu ki ia Tūārere. Ka whakaahua i te mātauranga arohaehae, i ngā pūkenga rānei i ahu mai i ngā rangahau o te wā me te hāngai atu ki ia Tūārere.

Ka whakaahua i te mātauranga arohaehae, i ngā pūkenga rānei i ahu mai i ngā rangahau o te wā me te hāngai atu ki ia Tūārere. Ko te wāhi o "Kia Mataara" ka tohu ki te angitu o ngā mahi akoako hei te wā heke. Ka whakatau te wā mō ngā akoranga ake ki te Wāhanga Ako. Ka whakamahia me he whakaohiti ka puta e pā ana ki taua mātauranga arohaehae.

Te Ngako o te Whāinga

Ka āta tautuhi i te mātauranga ake me ngā pūkenga i roto i ia Whāinga hei akoranga mā te mokopuna.

Ka takoto i ngā aratohu mārama mā ngā kaiako hei tautoko i ngā mahi akoako a ngā ākongā, ā, tutuki noa.

Te Roanga o te Kōrero

Ka hura ake i te mātauranga me ngā pūkenga e mau ana ki roto i ngā Whāinga puta atu ki ia Tūārere hei painga mō te mokopuna me te hāngai o tērā ki ngā āhuetanga e rima o Ngā Tini Mata o te Whakaako.

Ka tautoko ēnei i ngā kaiako e whakamahere ana i ngā mahi whakaako, akoako, aromatawai hoki.